

Daniel Kitabı - Qırx Səkkiz رבמן

Peyğəmbərliyin Açıqlanması: Habakkukun Görümünün, İki Lövhənin və Müqəddəs Kitabın Şərhində Gündəlik Sırrının Əhəmiyyəti

Jeff Pippenger

2024-01-12

Ulai çayı görüntüsü ilə təmsil olunan bilginin artması, nəticə etibarilə Habaqqunun iki lövhəsi üzərinə yazılmış olan şeydir.

“Onların ikinci gəliş vaxtına aid hesab etdikləri peyğəmbərliklərlə iç-içə, onların qeyri-müəyyənlik və intizar halına xüsusi surətdə uyğunlaşdırılmış təlim var idi; bu təlim onları iman içində səbirlə gözləməyə təşviq edirdi ki, indi onların anlayışı üçün qaranlıq olan şey vaxtı gələndə aydın ediləcəkdir.

“Bu peyğəmbərliklər arasında Habaqquq 2:1–4-də olanı da var idi: “Mən keşik yerimdə duracağam, qüllənin üzərinə çıxıb gözləyəcəyəm ki, O mənə nə deyəcək və məzəmmət olunduğum zaman nə cavab verəcəyəm. Rəbb mənə cavab verib dedi: Vəhyi yaz və onu lövhələr üzərində aydın et ki, onu oxuyan qaça bilsin. Çünki bu vəhy hələ təyin olunmuş vaxt üçündür, lakin axırda danışacaq və yalan çıxmıyacaq; geciksə də, onu gözlə; çünki o, mütləq gələcək, gecikməyəcək. Bax, qürurlanmış adamın canı onun içində doğru deyil; amma saleh adam öz imanı ilə yaşayacaq.””

Hələ 1842-ci ildə bu peyğəmbərlikdə verilən “vəhyi yaz və onu lövhələr üzərində aydın et ki, onu oxuyan qaça bilsin” göstərişi Çarlz Fiçə Daniel və Vəhy kitabındakı görüntüləri izah etmək üçün peyğəmbərlik cədvəli hazırlamaq fikrini vermişdi. Bu cədvəlin nəşri Habakuka verilmiş əmrin yerinə yetirilməsi kimi qəbul edildi. Lakin o zaman heç kəs həmin vəhyin həyata keçməsinə zəhəri bir gecikmənin — bir ləngimə vaxtının — elə həmin peyğəmbərlikdə təqdim olunduğunu fərq etməmişdi. Məyusluqdan sonra bu Müqəddəs Yazı çox əhəmiyyətli göründü: “Çünki vəhy hələ təyin olunmuş vaxt üçündür, lakin axırda danışacaq və yalan söyləməyəcək; geciksə də, onu gözlə; çünki o, mütləq gələcək, gecikməyəcək.... Saleh öz imanı ilə yaşayacaqdır.” The Great Controversy, 391, 392.

Habakkukun iki lövhəsi peyğəmbərlik baxımından iki şahiddir. Müqəddəs Kitaba görə, həqiqəti təsdiq etmək üçün iki şahid bir araya gətirilməlidir.

Lakin o səni eşitməzsə, özünə bir və ya iki nəfər də apar ki, iki və ya üç şahidin ağzı ilə hər söz təsdiq olunsun. Matta 18:16.

Habaqqunun iki lövhəsi (1843 və 1850-ci illərin pioner cədvəlləri) bir-birinin üzərinə qoyulduqda, onlar Millerin yuxusunun cəvahiratı olan həqiqətləri təsdiq edirlər. Birinci lövhədə göstərilən 1843-cü ilin xətası, ikinci lövhə ilə üst-üstə gətirildikdə, görüntünün ləngimə vaxtını müəyyən edir. Miller (həmin tarixin simvolik gözətçisi) öz tarixinin mübahisəsi zamanı nə deməli olduğunu soruşdu.

Mən öz keşik yerimdə duracağam, qüllənin üstünə çıxacağam və O mənə nə deyəcək, məzəmmət olunduğum zaman mən nə cavab verəcəyəm deyə gözləyəcəyəm. Habakkuk 2:1.

Rəbb Millərə vəhyi yazmağı tapşırırdı və o, yuxusunda vəhyi özündə saxlayan qutunu otağının ortasındakı masanın üstünə qoydu.

Və Rəbb mənə cavab verib dedi: Vəhyi yaz və onu lövhələr üzərində aydın et ki, onu oxuyan qaça bilsin. Habakkuk 2:2.

Cədvəllər daha sonra yubanma vaxtını və ilk məyusluğu göstərir.

Çünki vəhy hələ təyin olunmuş bir vaxt üçündür, lakin sonunda o danışacaq və yalan deməyəcək; gecikir kimi görünə də, onu gözlə; çünki o, mütləq gələcək, gecikməyəcək. Habakkuk 2:3.

Biliyin artması nəticəsində ortaya çıxan üçmərhələli sınaq prosesi (Millerin cəvahiratları) sonra təsvir olunur.

Bax, qürura qapılanın canı onda doğru deyildir; lakin saleh öz imanını ilə yaşayacaqdır. Habakkuk 2:4.

İbadət edənlərin iki sinfi Daniel kitabının on ikinci fəslindəki sınaq prosesi vasitəsilə aşkar ediləcəkdə.

O dedi: Get yoluna, ey Daniel; çünki bu sözlər axır zamanadək qapadılıb möhürlənmişdir. Çoxları paklanacaq, ağardılacaq və sınaqdan keçiriləcək; lakin pislər pislər edəcəklər; pislərdən heç biri anlamayacaq; amma müdriklər anlayacaqlar. Daniel 12:9, 10.

Daniyelin müdrikləri Matta iyirmi beşdəki müdrik bakirələrdir; onlar imanla saleh sayılmışdılar, pislər isə təkəbbürdə yüksəlmiş ağılsız bakirələr idi. Millerin yuxusunun sonunda cəvahiratlar məsələdəki on bakirənin yağını təmsil edir ki, bu da xəbərin özü idi.

“Allah bizə göndərdiyi xəbərləri qəbul etmədiyimiz zaman hörmətdən salınır. Beləliklə, O’nun qaranlıqda olanlara çatdırılmaq üçün canlarımıza tökmək istədiyi qızıl yağ rədd etmiş olur. ‘Budur, bəy gəlir; onu qarşılamağa çıxın’ çağırışı gəldikdə, müqəddəs yağ qəbul etməmiş, Məsihin lütfünü ürəklərində bəsləməmiş olanlar, ağılsız bakirələr kimi, Rəbblərini qarşılamağa hazır olmadıqlarını görəcəklər. Onların özlərində bu yağ əldə etmək qüvvəsi yoxdur və həyatları puç olur.” Review and Herald, 20 iyul 1897.

Axır günlərdə Millerin cəvahiratlarının işığı on qat daha parlaq saçaacaq və həm on sayı, həm də işıq sınağın rəmzləridir. Millerin yuxusunun sonunda təmsil olunan axır günlərdə, Həbəqququn lövhələri üzərində təsvir edilən həqiqət nuru sınaqdan keçirən bir xəbər yaradır; bu xəbər on bakirə məsəlində Gecəyarısı Fəryadının xəbəri kimi təmsil olunur. Həmin sınaq prosesi Millerçi tarixin sınaq prosesinin təkrarıdır, çünki on bakirə məsəlindəki hadisələr axır günlərdə hərfi surətdə təkrarlanır.

“Məni tez-tez on bakirə haqqında olan məsələ yönəldirlər; onlardan beşi müdrik, beşi isə ağılsız idi. Bu məsəl hərfi mənada yerinə yetirilmişdir və yerinə yetiriləcəkdir, çünki onun

məhz bu zamana aid xüsusi bir tətbiqi vardır və üçüncü mələyin xəbəri kimi, yerinə yetirilmişdir və zamanın sonunadək indiki həqiqət olmağa davam edəcəkdir.” Review and Herald, 19 avqust 1890.

On rəqəmi sınağın rəmzidir və on günün sonunda Daniel və üç sədaqətli şəxs zahirən Babilin pəhrizi ilə qidalananlardan daha gözəl simalı və daha kök idilər. Həbəquqda öz gümanına əsasən, imanla deyil, yaşayan təkəbbürlü şəxs Babilin xarakterini inkişaf etdirdi. Millerçi tarixində onlar Babilin qızları oldular və Həbəquqda imanla yaşamağı seçməyənlərin xarakterini müəyyən etmək üçün istifadə olunan şey papalığın peyğəmbərlik xarakteristikalarıdır.

Bax, qürura qapılmış onun canı daxilində doğru deyildir; lakin saleh öz imanını ilə yaşayacaqdır. Bəli, şərab üzündən həddi aşdığına görə o, məğrur adamdır, evdə qalmır; o, arzusunu ölümlər diyarı kimi genişləndirir, ölüm kimidir və doymur; öz yanına bütün millətləri toplayır, bütün xalqları özünə yığır. Məgər bunların hamısı ona qarşı bir məsəl qaldırmayacaqmı, ona qarşı istehza dolu bir məsəlli söz söyləməyəcəklərimi və deməyəcəklərimi: Vay o kəsin halına ki, özünü ölməyən artırır! Nə vaxta qədər? Və öz üzərinə qalın palçıq yükləyənin halına! Səni dişləyəcək olanlar qəflətən qalxmayacaqlarmı, səni sarsıdacaq olanlar oyanmayacaqlarmı, sən də onlar üçün qənimət olmayacaqsanmı? Çünki sən çox millətləri talamısan, xalqların bütün qalığı da səni talayacaq; insan qanına görə və ölkəyə, şəhərə və orada yaşayanların hamısına edilən zorakılığa görə. Habakkuk 2:4–8.

Matta iyirmi beşdəki bakirələrin üzərinə gətirilən sınaq prosesi, şimal padşahının (papalığın) xasiyyətini inkişaf etdirmiş bir ibadətçilər sinfi meydana gətirir; həmin şimal padşahı həm də “çoxlu millətləri talan edən” qüvvədir. Qəfil dişlənən də məhz papalıq hakimiyyətidir; necə ki, İzebeli itlər yemişdi.

Rəbb belə deyir: Bax, şimal ölkəsindən bir xalq gəlir, yerin uclarından böyük bir millət qaldırılacaq. Onlar yay və nizə götürəcəklər; qəddardılar və mərhəmət etməzlər; səsləri dəniz kimi uğuldayır; və onlar atlara minib sənə qarşı, ey Sion qızı, döyüş adamları kimi cərgəyə düzülmüş halda gəlirlər. Biz onun sorasını eşitdik: əllərimiz taqətdən düşdü; iztirab bizi bürüdü və doğan qadının ağrısı kimi ağrı bizi tutdu. Tarlaya çıxma, yolla getmə; çünki düşmənin qılıncı və hər tərəfdə vahimə var. Ey xalqımın qızı, çul geyin və özünü kül içində yuvarla; tək oğul üçün tutulduğunu kimi matəm et, son dərəcə acı fəryad qopar; çünki viranə qoyan birdən-birə üstümüzlə gələcək. Yeremya 6:22–26.

Habakkukun iki sinfi imanla saleh sayılanlardan və Babilin təlimlərini yeyib-içənlərdən ibarətdir. Millerin yuxusunun son günlərində bakirələr kimi təmsil olunanlar ya Məsihin xasiyyətini inkişaf etdirir və bununla Allahın möhürünü alırlar, ya da papalığın xasiyyətini inkişaf etdirib vəhşi heyvanın nişanını alırlar.

“Həqiqi nurun əxlaqi qaranlığın içində parlamasının vaxtı çatmışdır. Üçüncü mələyin xəbəri dünyaya göndərilmişdir və insanları alınlarında və ya əllərində vəhşinin və ya onun surətinin nişanını qəbul etməkdən xəbərdar edir. Bu nişanı qəbul etmək, vəhşinin verdiyi qərarın eynisini vermək və Allahın Kəlamına birbaşa qarşı çıxaraq eyni fikirləri müdafiə etmək deməkdir. Bu nişanı qəbul edənlərin hamısı haqqında Allah belə deyir: ‘O da Allahın qəzəbinin şərabından içəcəkdir; bu şərab Onun hiddət kasasına qatışıqsız tökülmüşdür; və o,

müqəddəs mələklərin hüsurunda və Quzunun hüsurunda od və kükürdlə əzab çəkəcəkdir.”
Review and Herald, 13 iyul 1897.

Babilin şərabını içən bakirələr sonda Allahın qəzəbinin şərabını içəcəklər. Yeşayada Efrayimin sərxoşları hər şeyi alt-üst etməklə öz kor sərxoşluqlarını aşkara vururlar və bu əməl “dulusçunun gili” kimi dəyərləndirilməlidir.

“Müntəzəm”in Məsihin rəmzi kimi eyniləşdirilməsi “müntəzəm” barədə həqiqəti alt-üst edir, çünki “müntəzəm” şeytani bir rəmzdir. Millerin “müntəzəm”i bütperəstlik kimi müəyyən etməsi birbaşa Habakkukun lövhələri üzərində təmsil olunmuşdur. Millerin Saloniklilərə məktubdakı həmin parçanı kəşf etməsi və bunun vasitəsilə Allahın məbədinə oturan “günah adamı”nın aşkar olunması üçün “götürülən” şeyin bütperəstlik olduğunu anlaması İkinci Saloniklilərin ikinci fəslində yer alan əsas həqiqətdir.

“Mən oxumağa davam etdim və onun [gündəlik sözünün] Daniədən başqa rast gəlinməyi heç bir başqa hal tapa bilmədim. Sonra [konkordansın köməyi ilə] onunla əlaqədə duran bu sözləri götürdüm: ‘aradan götürmək’; o, gündəliyi aradan götürəcək; ‘gündəlik aradan götürüldüyü zamandan etibarən’ və s. Oxumağa davam etdim və elə düşündüm ki, mətnə dair heç bir işiq tapa bilməyəcəyəm; nəhayət, 2 Saloniklilərə 2:7, 8-ə gəlib çıxdım. ‘Çünki qanunsuzluğun sirri artıq fəaliyyətdədir; ancaq indi mane olan, o, aradan götürülənədək mane olacaq, və onda o şərir aşkar ediləcək’ və s. Və mən həmin mətnə çatanda, ah, həqiqət necə də aydın və əzəmətli göründü! Budur o! Gündəlik budur! Yaxşı, bəs indi Pavelin ‘indi mane olan’, yaxud əngəlləyən dediyi nə deməkdir? ‘Günah adamı’ və ‘şərir’ ilə Papalıq nəzərdə tutulur. Yaxşı, Papalığın aşkar edilməsinə mane olan nədir? Niyə, bu, Bütperəstlikdir; elə isə, ‘gündəlik’ Bütperəstlik demək olmalıdır.” — William Miller, Second Advent Manual, səhifə 66.” Advent Review and Sabbath Herald, 6 yanvar 1853.

Millerin kəşf etdiyi kimi, Saloniklilərdə “gündəlik” sözünün mənası həmin parçanın əsas həqiqətidir. Paul həqiqəti sevməyənləri və buna görə də güclü azgınlığa düşər olacaq olanları müəyyənləşdirərkən, şübhəsiz ki, ümumi mənada həqiqətə qarşı nifrəti nəzərdə tutur; lakin parçada birbaşa istinad edilən həqiqət budur ki, “gündəlik” bütperəst Romanı təmsil edir.

Bədənin çırağı gözdür; buna görə də əgər gözün sağlam olsa, bütün bədənin nurla dolu olacaqdır. Lakin əgər gözün şər olsa, bütün bədənin zülmətlə dolu olacaqdır. Buna görə də əgər səndə olan nur zülmətdirsə, o zülmət necə də böyükdür! Heç kəs iki ağaya qulluq edə bilməz; çünki ya birinə nifrət edib o birini sevecək, ya da birinə bağlı qalıb o birini xor görəcəkdir. Siz Allaha da, mammona da qulluq edə bilməzsiz. Matta 6:22–24.

Yalnız həqiqətə məhəbbət, yaxud həqiqətə nifrət vardır. Orta mövqe yoxdur. Matta iyirmi beşdəki ağılsız bakirələrin üzərinə gələn güclü aldanış, son sınağı təmsil edən Millerin cəvahiratındakı işığı rədd etmələrinə əsaslanır. Qədim İsrailin son sınağı onların onuncu sınağı idi və axır günlərdə Millerin cəvahiratı on dəfə daha parlaq işiq saçır. Millerin cəvahiratının rədd edilməsinin rəmzi “gündəlik”dir; Adventizmin üçüncü nəslində Efrayimin sərxoşları bunu alt-üst etdilər. “Gündəlik” bütperəstliyin şeytani rəmzidir. Sərxoşlar saxta bir cəvahirat təqdim etdilər; onu mürtəd protestantlıqdan gətirərək “gündəlik”i Məsihin rəmzi kimi təqdim etdilər.

Millerin öz cəvahiratına dair anlayışı, yetişdirildiyi tarixin çərçivəsi ilə məhdudlaşmışdı. İkinci Gəlişin növbəti peyğəmbərlik hadisəsi olduğuna qəti şəkildə inandığı üçün, 1798-ci ildə papalığa vurulan ölümcül yara yalnız Daniel ikinci fəsildəki dördüncü və son yer üzü padşahlığını təmsil edə bilərdi. Millerin “gündəlik” barədə anlayışı da məhdud idi, çünki onun şəhadəti budur ki, vəhy vasitəsilə o, xüsusi bir tədqiqat üsuluna yönəldilmişdi; bu üsul barədə o bildirmişdi ki, Müqəddəs Kitabından, Cruden’s Concordance-dan istifadə etmiş və bəzi qəzetləri oxumuşdu. Bu qaydada araşdırma aparmaq qərarı sadəcə onun zehninə gəlmişdi.

“Deist olduğum on iki il ərzində tapa bildiyim bütün tarixləri oxudum; lakin indi Müqəddəs Kitabı sevirdim. O, İsa haqqında öyrədirdi! Amma yenə də Müqəddəs Kitabın mənim üçün qaranlıq qalan xeyli hissəsi var idi. 1818 və ya 1819-cu ildə, ziyarət etdiyim bir dostla söhbət edərkən, o — deist olduğum vaxt məni tanımış və danışığımı eşitmiş olan həmin şəxs — bir qədər mənalı tərzdə soruşdu: ‘Bu ayə və o ayə haqqında nə düşünürsən?’ deist ikən etiraz etdiyim köhnə mətnlərə işarə edərək. Nə demək istədiyini anladım və cavab verdim: ‘Əgər mənə vaxt versəniz, onların nə demək olduğunu sizə deyəcəyəm. ‘Nə qədər vaxt istəyirsən?’ Bilmirəm, — deyə cavab verdim, — amma sizə deyəcəyəm; çünki Allahın başa düşülə bilməyən bir vəhy vermiş olduğuna inana bilmirdim. Bundan sonra qərara gəldim ki, Müqəddəs Kitabımı araşdırım, Müqəddəs Ruhun nə nəzərdə tutduğunu tapa biləcəyimə inanaraq. Lakin bu qərarı verən kimi ağılıma belə bir fikir gəldi: ‘Tutaq ki, başa düşə bilmədiyin bir parçaya rast gəldin, onda nə edəcəksən?’ O zaman Müqəddəs Kitabı öyrənməyin bu üsulu ağılıma gəldi: belə parçaların sözlərini götürəcək, onları Müqəddəs Kitab boyunca izləyəcək və bu yolla mənalarnı tapacağam. Məndə Cruden’s Concordance var idi; mənə, bu, dünyadakı ən yaxşısıdır; buna görə də onu və Müqəddəs Kitabımı götürdüm, masamın arxasına keçdim və bir az qəzetlərdən başqa heç nə oxumadım; çünki Müqəddəs Kitabımın nə demək istədiyini bilməkdə qərarlı idim. Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65.”

Millerin xəzinələri təkcə onun tədqiqat üsulu ilə deyil, həm də Allah tərəfindən verilən birbaşa vəhy vasitəsilə tanındı.

“Allah Öz mələyini Müqəddəs Kitaba iman etməmiş bir əkinçinin ürəyinə təsir göstərmək, onu peyğəmbərlikləri araşdırmağa yönəltmək üçün göndərdi. Allahın mələkləri həmin seçilmiş şəxsi təkrar-təkrar ziyarət edir, onun düşüncəsinə rəhbərlik etmək və Allahın xalqı üçün daim qaranlıq qalmış peyğəmbərlikləri onun anlayışına açmaq üçün gəlirdilər. Həqiqət zəncirinin başlanğıcı ona verildi və o, halqa-halqa axtarmağa yönəldildi, nəhayət Allahın Kəlamına heyrat və valehliklə baxdı. O, orada həqiqətin kamil bir zəncirini gördü. İlhamsız hesab etdiyi həmin Kəlam indi bütün gözəlliyi və izzəti ilə onun baxışları önündə açıldı. O gördü ki, Müqəddəs Yazının bir hissəsi digərini izah edir; və bir keçid onun anlayışı üçün qapalı olanda, Kəlamın başqa bir hissəsində onu izah edən şeyi tapırdı. O, Allahın müqəddəs Kəlamına sevinclə, ən dərin ehtiram və heybət hissi ilə yanaşırdı.” Early Writings, 230.

Bacı Uayt “Allah Öz mələyini” Millerin yanına göndərdi deyə bildirdikdə, bu, Millerin yanına göndərilən mələyin Cəbrail olduğunu göstərir; çünki “Öz mələyi” ifadəsi Cəbrailə aid edilən bir termindir.

Mələyin “Mən Cəbrayıl; Allahın hüsurunda dayanıram” sözləri göstərir ki, o, səmavi saraylarda yüksək şərəf mövqeyi tutur. O, Danielə bir xəbərlə gəldikdə dedi: “Bu işlərdə mənimlə birgə dayanan sənin Rəisin Mikayıldan [Məsihdən] başqa heç kəs yoxdur.” Daniel 10:21. Xilaskar Vəhydə Cəbrayıl haqqında belə danışır: “Onu Öz mələyi vasitəsilə qulu Yəhyaya göndərüb bildirdi.” Vəhy 1:1.” Əsrlərin Arzusu, 99.

Cəbrayıl və digər mələklər Millerin düşüncəsinə rəhbərlik etmək və “Allahın xalqı üçün hər zaman qaranlıq qalmış peyğəmbərlikləri onun anlayışına açmaq” üçün göndərilmişdilər. Onun xəbəri sadəcə tədqiqat üsulu vasitəsilə deyil, həm də ilahi vəhy vasitəsilə formalaşmışdı. Müqəddəs Kitabı araşdırmaq üçün istifadə etdiyi həmin üsulun özü də onun zəhninə gətirilmişdi. Allah həqiqəti zəhnimizə gətirdikdə, bu, Müqəddəs Kitabı düzgün bölüb ayırmaq prosesi vasitəsilə həqiqətə çatmaqdan fərqli olaraq, ilahi vəhydir. Miller hər ikisini etmişdi, lakin “gündəlik” mövzusunu anlamağa Millerin necə gəlib çatdığının bir hissəsi mütləq ilahi vəhy olmalı idi.

Miller Daniel kitabının səkkizinci fəslinin doqquzdan on ikiyədək olan ayələrindeki cins dəyişkənliyini dərk etməzdi, çünki onun əlində yalnız Müqəddəs Kitab və bibliya dillərinə dair hər cür məlumatdan məhrum olan bir konkordans var idi. O, hər ikisi “götürüb aparmaq” kimi tərcümə olunan “sur” ilə “rum” arasındakı fərqi görməzdi. O, hər ikisi “müqəddəs məkan” kimi tərcümə olunan “miqdash” ilə “qodesh” arasındakı fərqi də görməzdi.

O, Müqəddəs Kitabda yüz dörd dəfə rast gəlinən “tamid” sözünün həqiqətini görə bilməzdi. Onun görə bilmədiyi həqiqət (eyni zamanda onun gördüyü həqiqət də bu idi) bundan ibarət idi ki, Müqəddəs Kitabda ibrani dilindəki “tamid” sözü yüz dörd dəfə işlədildiyi halda, bu ibrani sözü yalnız Daniel kitabında isim kimi işlədilir. “Tamid” “davamlı” mənasını verən ibrani sözdür və Daniel kitabında “gündəlik” kimi tərcümə olunur.

Yalnız Daniel kitabında bu söz isim kimi işlədilmişdir, digər doxsan doqquz yerdə isə zərf kimi işlədilmişdir. Buna görə də, Müqəddəs Kitabın Kral Ceyms tərcüməçiləri Danielin bu sözü beş dəfə isim kimi işlətdiyi, halbuki Müqəddəs Kitabın bütün digər müəlliflərinin onu doxsan doqquz dəfə zərf kimi işlətdiyi faktı ilə qarşılaşdıqda, dəlillərin ağırlığı onları Danielin sözü isim kimi işlətməsini düzəltməyə məcbur etdi. Danieli düzəltmək üçün onlar Kəlamda “qurban” sözünü əlavə etdilər və beləliklə, ismi zərfə çevirdilər. Sonra isə tərcüməçiləri düzəltmək üçün Ellen Uayta belə yazmaq ilham edildi ki, o, “‘Daily’ ilə bağlı olaraq gördü ki, ‘qurban’ sözü insan hikməti tərəfindən əlavə edilmişdir və mətnə aid deyildir; və Rəbb bunun düzgün anlayışını hökm saatı carçısını verənlərə vermişdir.”

Miller, öz şəhadətinə görə, “gündəlik”i anlamağa çalışırdı; o da bunu nəhayət 2 Salonikililərdə etdi. Lakin həmçinin, yenə öz şəhadətinə görə, bir sözü anlamağa çalışarkən, həmin sözün işlədildiyi hər yeri nəzərdən keçirərdi; halbuki bu söz Müqəddəs Kitabda daha doxsan doqquz dəfə işlədilir. Bununla belə, onun “gündəlik” barəsindəki şəhadəti belədir ki, bunu Daniel kitabından başqa heç yerdə tapmadı; belə demişdi: “Oxumağa davam etdim və bunun [gündəliyin] Daniəldən başqa tapıldığı başqa heç bir hal tapa bilmədim.” Miller cəvahiratlara təkəcə öz tədqiqat üsulu ilə deyil, həm də mələklərin xidməti vasitəsilə ona verilən ilahi vəhy ilə yönəldildi.

Buna görə də onun “gündəlik” anlayışı barədə dərk etdiyi şey düzgün idi, lakin məhdud idi. O, Daniel kitabında “gündəlik” ifadəsinə istinad edilən beş haldan, “gündəlik”in “götürülüb aradan qaldırıldığı” üç haldan birinin digər iki haldan fərqli məna daşdığını ayırd edə bilmədi. Bir halda “gündəlik” İbrani dilindəki “rum” sözü ilə işlədilir, digər iki halda isə İbrani dilindəki “sur” sözü ilə işlədilir. Hər iki söz “aradan qaldırmaq” kimi tərcümə edilir, lakin Daniel kitabının səkkizinci fəslinin on birinci ayəsində “rum” sözü “ucaltmaq və yüksəltmək” mənasını verir, on birinci fəslin otuz birinci ayəsində və on ikinci fəslin on birinci ayəsində isə “sur” sözü “uzaqlaşdırmaq” mənasını verir.

Babil pəhrizi ilə yeyib-içən ilahiyyatçılar iddia edirlər ki, istər bir şeyi götürüb aradan qaldırasan, istərsə də bir şeyi ucaldasın, hər ikisi bir növ kənarlaşdırmanı təmsil edir; buna görə də hər iki sözün eyni mənaya malik olduğu qəbul edilməlidir. Onlar iddia edirlər ki, “gündəlik” ifadəsinin üç dəfə “götürülməsi” həmişə aradan qaldırmaq mənasını verir və bunu etməklə Danielin söz seçiminə etinasız yanaşdığını göstərmiş olurlar. Onlar bunu açıq şəkildə demirlər, lakin çıxarılan nəticəyə görə öyrədirlər ki, Daniel “gündəlik” hər dəfə “götürüldükdə” eyni şeyi nəzərdə tutduğu üçün, guya, hər üç halda “sur” sözünü işlətməli idi.

Onlar səkkizinci fəslin on birdən on dördə qədər olan ayələrində hər ikisi “müqəddəs məkan” kimi tərcümə edilən “miqdash” və “qodesh” sözləri ilə də eyni şeyi edirlər. Həmin dörd ayədə “müqəddəs məkan” ifadəsinin hər bir işlənməsində onların hamısının Allahın müqəddəs məkanını ifadə etdiyini israrla irəli sürürlər. Yenə də bu mülahizədən çıxış etsək, Daniel sadəcə hər üç istinadda “qodesh” sözünü işlətməli, on birinci ayədə isə “miqdash” sözünü işlətməməli idi. Miller bu sözlər arasındakı fərqi dərk etməzdi, lakin müasir ilahiyyatçılar bunu dərk edirlər və dərk etdikləri halda, heç bir fərqi qəbul olunmamalı olduğunu israr edirlər. Halbuki sözlər arasındakı fərqləri dərk etməyən Miller müasir ilahiyyatçıların gəldiyi nəticənin tam əksinə gəlmişdi.

Həqiqət budur ki, Daniyel ivrit dilini bilən və Babilin, öz cəmiyyətlərində özlüyündə çox ağıllı olan bütün digər müdrik adamlarından on qat daha ağıllı hesab edilən son dərəcə diqqətli bir yazıçı idi. Əgər ivrit dilinin düzgün istifadəsini və onun həmin konkret tarixdə necə doğru şəkildə ifadə olunmalı olduğunu kimsə bilirdisə, bu, Daniyel idi. Əgər Daniyel fərqli sözlər işlətməmişdisə, bu ona görə idi ki, onların fərqli mənalara ifadə etməsi nəzərdə tutulmuşdu və o, bunları məqsədli şəkildə ifadə etməyə çalışmışdı. Daniyel tərəfindən “müqəddəs məkan” və ya “aradan götürmək” kimi tərcümə edilən sözlərin fərqli istifadəsi qəbul edildikdə, onlar Millerin “gündəlik” anlayışını təsdiq edir; bu anlayış Miller tərəfindən məhz Paulun həqiqətə nifrət edənlərin güclü azgınlığa düşər olacaqlarını bildirdiyi həmin parçada tanınmışdı.

Həqiqətə nifrət edən və güclü bir azgınlıq doğuran yalana iman gətirənlər, həmçinin iki sinifdə təsvir olunan Efrayimin sərxoşları kimi də təmsil olunurlar. Siniflərdən biri savadlı rəhbərlik, digəri isə yalnız savadlıların onlara öyrətdiklərini eşidəcək savadsız avam təbəqəsidir. Onlar yalanların altında gizlənənlər və ölümə əhd bağlayanlardır. Onlar Habakkuk ikinci fəsildə nəfsi təkəbbürlə şişmiş olanlardır və onlar Matta iyirmi beşinci fəsildəki ağılsız bakirələrdir. Onlar Millerin yuxusunun sonunda on qat daha parlaq işıq saçan təməl həqiqətlərini rədd edənlərdir; bu, qədim İsrail üçün olan onuncu və son sınaqla əvvəlcədən göstərildiyi kimi, müasir İsrail üçün də onuncu və son sınağı təmsil edir.

Bu tədqiqatı növbəti məqalədə davam etdirəcəyik.

Rəbb Musaya dedi: Bu xalq nə vaxta qədər Məni təhqir edəcək? Onların arasında göstərdiyim bütün əlamətlərə baxmayaraq, nə vaxta qədər Mənə iman etməyəcəklər? Onları vəba ilə vuracağam, onları irsdən məhrum edəcəyəm, səni isə onlardan daha böyük və daha qüdrətli bir millət edəcəyəm. Musa Rəbbə dedi: O zaman misirlilər bunu eşidəcəklər; çünki Sən bu xalqı Öz qüdrətinlə onların arasından çıxartdın. Onlar bunu bu torpağın sakinlərinə xəbər verəcəklər; çünki onlar eşitmişlər ki, ya Rəbb, Sən bu xalqın arasındasan, ya Rəbb, Sən üz-üzə görünürsən, buludun onların üzərində dayanır, gündüz bulud sütununda, gecə isə od sütununda onların önündə gedirsən. İndi əgər Sən bu xalqın hamısını bir nəfər kimi öldürsən, onda Sənin şöhrətini eşitmiş millətlər belə deyəcəklər: “Rəbb bu xalqı onlara and içdiyi torpağa gətirməyə qadir olmadığı üçün onları səhrada qırdı.” İndi isə yalvarıram, qoy Ağamın qüdrəti böyük olsun, necə ki Sən söyləmişən: “Rəbb səbirlidir, böyük mərhəmət sahibidir, təqsiri və üsyanı bağışlayır, lakin təqsirkarı əsla cəzasız qoymur; ataların təqsirini övladların üzərinə üçüncü və dördüncü nəsldək gətirir.” Yalvarıram, Öz mərhəmətinin böyüklüyünə görə bu xalqın təqsirini bağışla, necə ki Misirdən indiyədək bu xalqı bağışlamısan. Rəbb dedi: Sənin sözüənə görə bağışladım. Lakin, varlığıma and olsun ki, bütün yer üzü Rəbbin izzəti ilə dolacaq. Çünki izzətimi və Misirdə və səhrada etdiyim möcüzələrimi görmüş, buna baxmayaraq indi on dəfə Məni sınımış və səsimə qulaq asmamış o adamların heç biri, əlbəttə, atalarına and içdiyim torpağı görməyəcək; Məni təhqir edənlərin heç biri onu görməyəcək. Amma qulum Kaleb, çünki onda başqa bir ruh var idi və Mənə tamamilə tabe oldu, onu getdiyi torpağa gətirəcəyəm; onun nəslə də oranı mülk olaraq alacaq. Saylar 14:11–24.